

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Göktürk YILDIZ
Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı

**TÜRK BORÇLAR KANUNU'NUN
GENEL HÜKÜMLERİNE GÖRE
BORÇLU TEMERRÜDÜNÜN
ŞARTLARI VE SONUÇLARI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BORÇLU TEMERRÜDÜNÜN OLUŞUMU

I. BORÇLU TEMERRÜDÜNÜN ŞARTLARI.....	3
A. Borcun muaccel olması.....	4
1. Kavram.....	4
2. Borcun muaccel hale geldiği anın belirlenmesi	5
a. Vadesiz (süreye bağlanmamış) borçlarda	5
b. Vadeye (süreye) bağlı borçlarda	6
c. Erteleme (tecil) anlaşması ve temerrüde etkisi.....	10
d. İspat	12
B. Alacaklının ihtarı	13
1. İhtar kavramı ve hukuki niteliği	13
2. İhtarın Geçerlilik Şartları.....	15
a. Şekil bakımından	15
b. Tarafların yetkisi ve işlem ehliyeti bakımından	18

(1) Alacaklı veya temsilcisi	18
(2) Borçlu veya temsilcisi	23
c. Yer ve zaman bakımından	25
d. İçerik bakımından.....	28
(1) Kesinlik ve borca uygunluk.....	28
(2) Süre veya şarta bağlanma sorunu.....	33
3. İhtarın ispatı	36
4. İhtar masrafları ve beyanın geri alınması.....	36
5. İhtar yerini tutan işlemler.....	37
6. İhtara gerek bulunmayan haller	40
a. Sözleşmede, ifa için belirli bir gün kararlaştırılmış olması	40
b. Borcun ifa edileceği günü bir bildirimde bulunmak suretiyle belirleme yetkisinin sözleşmeyle tarafardan birine bırakılmış olması.....	44
c. TBK.m.117/f.2’de belirtilen diğer haller	47
d. Dürüstlük kuralı uyarınca	48
e. Borcun ifa edilmeyeceğinin borçlu tarafından kesin ve kararlı bir şekilde beyan edilmesi.....	50
f. Sözleşme veya TBK.m.117/f.2’ye nazaran daha özel nitelikte bir kanun hükmü uyarınca	53
(1) Genel olarak.....	53
(2) TTK.m.1530 uyarınca	53
C. Borçlu temerrüdünün oluşumuna engel bir durumun bulunmaması	58
1. Alacaklı temerrüdünün bulunmaması	58
2. Usulüne uygun bir ifa teklifinin bulunmaması.....	64
3. Borçlunun defi ileri sürmemiş olması.....	65
4. İfanın imkânsız olmaması.....	69
a. Doktrindeki görüşler	69
b. Görüşümüz	71
c. İspat	76

II. TEMERRÜDÜN OLUŞUMU İÇİN BORÇLUNUN KUSURUNUN GEREKMEMESİ	76
A. Kusurun temerrütteki rolü.....	76
B. Kusurun değerlendirileceği an.....	79
C. Tazminat borcu için gerekli olan kusur.....	81
III. BORÇLU TEMERRÜDÜNÜN BAŞLAMA ANI VE SONA ERME HALLERİ.....	84
A. Başlama anı	84
1. Temerrüdün oluşması için ihtar gereken hallerde	84
a. İhtarın ulaşma anının belirlenmesi.....	84
b. Temerrüdün başlama anının belirlenmesi	88
2. Temerrüdün oluşması için ihtar gerekmeyen hallerde	91
B. Sona erme halleri.....	94

İKİNCİ BÖLÜM

BORÇLU TEMERRÜDÜNÜN GENEL SONUÇLARI

I. GECİKMEDEN DOĞAN ZARARLARI GİDERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	97
A. Genel esaslar ve koşullar.....	97
B. Tipik gecikme zararları.....	101
1. Fiili zarar	101
2. Yoksun kalınan kazanç	106
C. Gecikme tazminatının ceza koşuluyla ilişkisi.....	108
D. Zamanaşımı.....	108
II. BEKLENMEDİK HÂLDEN (KAZADAN) SORUMLULUK	109
A. Genel olarak.....	109
B. Kurtuluş kanıtı.....	113
C. Zamanaşımı.....	117
III. PARA BORÇLARINDA TEMERRÜT FAİZİ ÖDEME VE TEMERRÜT FAİZİNİ AŞAN ZARARIN GİDERİLMESİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ	117

A. Temerrüt faizini ödeme yükümlülüğü	117
1. Yükümlülüğe ilişkin esaslar ve koşullar	117
a. Genel olarak.....	117
b. Temerrüt faizinin asıl alacaktan ayrı, fakat ona bağlı bir alacak olması ve bunun sonuçları.....	122
c. Talep koşulu.....	125
2. Temerrüt faizinin ceza koşuluyla ilişkisi	127
3. Temerrüt faizinin hesaplanması	128
a. Temerrüt faizi oranı.....	129
(1) Genel olarak.....	129
(2) Ticari işlerde	132
(3) Yabancı para borçlarında	139
b. Yabancı para borçlarında alacaklının TBK.m.99/f.3 uyarınca yaptığı seçimin temerrüt faizinin talep edilmesine ve uygulanacak faiz oranına etkisinin bulunmaması.....	142
c. Temerrüt faizi oranının tarih itibarıyla uygulama alanı	145
d. Temerrüt faizinin işlemeye başladığı an	146
(1) Genel olarak.....	146
(2) Faizlerin, iratların veya bağışlanmış paranın ödenmesinde temerrüt halinde durum	147
4. Bileşik (mürekkep) faiz yasağının temerrüt faizi açısından görünümü	149
5. Zamanaşımı.....	151
B. Temerrüt faizini aşan zararın giderilmesi yükümlülüğü	153
1. Genel esaslar ve koşullar.....	153
2. Tipik aşkın zarar kalemleri	156
a. Fiili zarar	157
b. Yoksun kalınan kazanç.....	165
3. Zarar miktarının ve tazminatın belirlenmesinde özellik arz eden durumlar	166
a. Genel olarak.....	166

b. Aşkın zarar tazminatının ceza koşuluyla ilişkisi.....	168
c. TBK.m.122/f.2 hükmünün anlamı	169
4. Zamanaşımı.....	171

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BORÇLU TEMERRÜDÜNÜN KARŞILIKLI BORÇ YÜKLEYEN SÖZLEŞMELERE ÖZGÜ SONUÇLARI

I. GENEL BAKIŞ	173
II. EK SEÇİMLİK HAKLARIN KULLANILMASININ ŞARTLARI	175
A. Karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmenin bulunması	175
B. Asli veya yan borcun ifasında temerrüt.....	178
C. Uygun bir süre tayini	183
1. Anlamı ve hukukî niteliği.....	183
2. İçeriği	184
3. Gerçekleştirilme usulü	189
a. Şekil bakımından	189
b. Taraflar bakımından	190
c. Zaman bakımından	192
4. Süre tayinine gerek olmayan haller	194
a. Borçlunun içinde bulunduğu durumdan veya tutumundan süre verilmesinin etkisiz olacağına anlaşılması (TBK.m.124/b.1)	195
b. Borçlunun temerrüdü sonucunda borcun ifasının alacaklı için yararsız kalması (TBK.m.124/b.2).....	198
c. Sözleşmede borç için kesin vade kararlaştırılması (TBK.m.124/b.3).....	201
(1) TBK.m.124/b.3'ün kapsamı.....	201
(2) Kesin vadenin ifa edilebilirlikle ilişkisi.....	204
(3) Kesin vadenin imkânsızlıkla ilişkisi	204
D. İfadan vazgeçildiğinin borçluya hemen bildirilmesi	206
1. Vazgeçme beyanı	206

a. Genel olarak.....	206
b. Vazgeçme beyanıyla birlikte tercih edilen ek seçimlik hakkın da bildirilmesinin zorunlu olması.....	208
c. Tercih edilen ek seçimlik hakkın geri alınması	209
d. Borçlunun temerrüde düşmede kusursuz olmasının borcun ifası yerine olumlu zarar tazminatı talebine etkisi	211
2. Bildirimin hemen yapılmasının anlamı ve uygulama alanı	213
3. Bildirimin hemen yapılmamasının sonuçları.....	217
III. ALACAKLININ SEÇİMLİK HAKLARI	218
A. Aynen ifa ve gecikme tazminatı talebi.....	220
B. Ek seçimlik haklar	221
1. İfadan vazgeçerek borcun ifa edilmemesinden doğan zararın giderilmesini talep	221
a. Tazminata ilişkin esaslar ve koşullar	221
b. Zararın unsurları	223
c. Zararın belirlenmesinde esas alınacak tarih	227
d. Ceza koşuluyla borcun ifa edilmemesi sebebiyle doğan zararın tazmini talebinin ilişkisi	231
e. Borcun ifa edilmemesinden doğan zararının giderilmesini talep eden alacaklının kendi edimi bakımından durumu.....	231
(1) Değişim (mübadele) ve fark teorileri.....	231
(2) Teorilerin değerlendirilmesi.....	234
(3) Fark teorisinin tatbiki: Özellikle zararın somut veya soyut yönetime göre hesaplanması	238
f. Zamanaşımı.....	246
2. Sözleşmeden dönme	248
a. Genel olarak	248
b. Dönmenin etkisine ilişkin teoriler.....	250
(1) Klasik dönme teorisi	251
(2) Aynî etkili dönme (istihkak) teorisi.....	252
(3) Kanunî (yasal) borç ilişkisi teorisi	253

(4) Yeni dönme (dönüşüm) teorisi.....	254
(5) Teorilerin değerlendirilmesi.....	255
c. Dönmeden önce ifa edilmiş edimlerin iadesini talep hakkı	266
(1) İadenin kapsamı ve gerçekleşmesi.....	266
(2) Zamanaşımı.....	274
d. Olumsuz zararın tazminini talep hakkı	275
(1) Kavram.....	275
(2) Olumsuz zararın tazminini yerinde veya yeterli bulunmayan görüşlerin eleştirisi	277
(3) Tipik olumsuz zarar kalemleri	280
i. Fiili zarar	281
ii. Yoksun kalınan kazanç.....	283
(4) Tazmini talep edilebilecek olumsuz zararın olumlu zararlarla sınırlı olup olmadığı sorunu	286
(5) Tazmini talep edilebilecek zararın uygun illiyet bağı teorisi uyarınca sınırlandırılması	289
(6) Zararın belirlenmesinde esas alınacak tarih	291
(7) Zamanaşımı.....	293
IV. BAZI TEMERRÜT HALLERİNDE SEÇİMLİK HAKLARIN KULLANIMININ ARZ ETTİĞİ ÖZELLİKLER.....	294
A. Kısmî temerrüt halinde.....	294
B. Art arda teslimli sözleşmelerde temerrüt halinde	300
C. İfasına başlanan sürekli edimli sözleşmelerde	303
1. Sürekli edimli sözleşmelerde alacaklının seçimlik haklarına genel bakış	303
2. TBK.m.126’da tanınan seçimlik hakların kullanılması için gerçekleşmesi gereken şartlar	309
3. TBK.m.126’da tanınan seçimlik hakların kullanılmasının sonuçları.....	315
SONUÇ	321
KAYNAKÇA.....	329